

Vad betyder arkeologi?

Arkeologi kommer från grekiska *archaiologia*, vilket betyder fornkunskap, dvs kunskapen om människans förhistoria när det inte fanns någon skriven text att tillgå.

Idag finns det flera typer av arkeologi tex historisk arkeologi och klassisk arkeologi.

Citat:

”Arkeologin bidrar till förståelsen af människan – igår, idag och i morgon”

”Arkeologi handlar om mänskligt liv. Genom historien förstår vi och får perspektiv på vår samtid”

från Värmlands Museum: <https://varmlandsmuseum.se/anlita-oss/arkeologi/>

Varför är arkeologi viktigt?

Att man har tyckt att bevarandet av kulturminnen är viktigt ser man av Kulturminneslagen där första paragrafen lyder så här:

”Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö.

Ansvar för detta delas av alla. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön så vitt möjligt undviks eller begränsas. Det är förbjudet att ta bort, rubba, gräva eller skada en fornlämning utan Länsstyrelsens tillstånd. Traditionen av att värna om kulturarvet är lång här i Sverige. Vår kulturminneslag har rötter i 1600-talet.

Gemensamt ansvar

Sverige har omkring 270 000 platser med fornlämningar och det finns säkert nästan lika många som ännu inte är upptäckta.

Naturligtvis ska fornlämningar helst bevaras, men samtidigt får man säga att byggprojekt har bidragit till en stor arkeologisk kunskapsutveckling under det senaste 30 åren. Mer än 90 % av alla utgrävningar i Sverige är så kallad uppdragsarkeologiska undersökningar, vilka sker i samband med byggprojekt.

Det ger sålunda många nya fynd att man bygger så mycket och det är positivt. Det som inte är så positivt är att det är rätt många fall där man struntar i att kontakta arkeologer, museum eller Länsstyrelsen och bara fortsätter gräva och då förstörs ibland oerhört viktiga fynd.

I Jokkmokk grävde Vattenfall ett flera hundra meter långt schakt rakt igenom den 410 år gamla marknadsplatsen i Jokkmokk och flera ursprungliga byggnadslämningar, som är skyddade enligt kulturmiljölagen, förstördes. När man upptäckte vad som hade hänt stoppades allt grävarbete på en gång. Man ska vara medveten om att detta kan inträffa och då ska man veta hur man ska agera.

Ett brott mot kulturmiljölagen kan leda till böter eller fängelse i upp till ett halvår. Om brottet har begåtts uppsåtligt och anses som grovt, kan den skyldiga dömas upp till fyra års fängelse.

Ett annat område är skogsindustrin. I samband med stormen Gudrun hade man på några ställen så bråttom med att få ut virket att alla gamla regler sattes på undantag. Bland annat fanns 2000 år gamla lämningar från järnåldern som kom till skada. Gravarna från den tiden ligger ofta ytligt och bara en rotvälta räcker för att en lämning ska förstöras. Ibland har benrester kommit fram på grund av rotvältor. Fynd som utsätts för syra förstörs snabbt om de inte tas omhand.

Inför byggandet av cykelvägen till Timmernabben bredvid Kronobäckes klosterruin grävde man rakt igenom en kyrkogård från klostertiden. Ett flertal skallar och benrester blev synliga i diket mellan vägen och stenvallen. Museet blev kontaktat efter ett tag och kunde dokumentera det som var synligt. Tyvärr fick man inte göra någon tidsbestämning på benresterna.

Sammanfattning

Fornlämningarna är vårt gemensamma arv och det är viktigt att vi ser till att bevara dem för framtiden.

Tänk på att om man ska börja bygga ett hus eller gräva en grop och hittar något ovanligt, ska man alltid vända sig till Länsstyrelsen. Vi måste alla ta hand om vårt kulturarv.

Källor: BYGGA OCH BEVARA hur påverkar fornlämningar dina byggplaner? RIKSANTIKVARIEÄMBETET 2015

SVT Nyheter Norrbotten, Publicerad 27 juli 2015.